

LUNDS
UNIVERSITET

Kvasiregeringen och dess medborgare

En socialantropologisk studie om kåren och
programföreningarna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Anais Clare Le Pluart

Lunds universitet

Sociologiska institutionen

Avdelningen för socialantropologi

Kurskod: SANK03

Vårtermin 2023

Handledare: Ulf Johansson Dahre

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2 Disposition	5
1.3 Metod	5
1.3.1 Urval och tillvägagångssätt	6
1.3.2 Transkribering och kodning	7
1.3.3 Etiska överväganden	8
1.3.4 Reflexivitet	8
2. Teori	9
2.1 Tidigare forskning	9
2.2 Inflytandelogik och medlemskapslogik	12
2.3 Socialt kapital	13
2.4 Revisionskultur, ansvar och tillit	14
2.5 Politisk förändring som process	16
2.6 Politisk fragmentering	16
3. Information om organisationerna	17
4. Intresse- eller medlemsorganisation	18
5. Tillitsstyrning	21
6. Samarbete och symbios	25
7. Konkurrens och konflikt	30
8. Ett bredare perspektiv	33
9. Sammanfattning och slutsatser	34
Bibliografi	36

Abstract

This study explores the dynamics between the student union and programme associations at Lund University's Faculty of Social Sciences. Examining the perspectives of programme association representatives on the union and themselves, it investigates the union's challenges, the political tensions between the organisations and the way in which they may serve as a microcosm reflecting broader societal patterns. Very little research has been done on student unions previously so this study aims to contribute to that area of study as well as to the study of political anthropology. The data was collected through 13 interviews with participants from the different organisations and interpreted through a theoretical framework that includes new public management, logic of influence/membership, social capital and political fragmentation. The study shows that the union has been professionalised through the logic of influence and is governed with a NPM approach, leading to a loss of contact with the students they represent. Representatives of the union as well as a few of the representatives from programme associations perceive the work of the union to be lacking and would like to solve this by allowing programme associations to be involved in the work of representing students to a greater extent. Collaborations with programme associations is also a part of the union's strategic plan. Whether this would lead to greater decentralisation and therefore greater civic engagement among students and more efficient governance (in accordance with Putnam's theory) or to a fragmented political structure with even more inefficient democratic processes, depends entirely on how such a change is implemented.

Nyckelord: socialantropologi, studentkår, förening, politisk fragmentering

Förord

Detta arbete är tillägnat alla eldsjälarna som arbetar för att göra Lunds studentliv världens bästa. Ni är grymma!

Jag vill även rikta ett enormt tack till mina informanter som har möjliggjort den här studien, mina nära och kära som stöttat mig i skrivandet samt min handledare Ulf.

1. Inledning

Lunds universitet har ett rikt studentliv fullt med ideella föreningar, inte minst på Samhällsvetenskapliga fakulteten. Där finns cirka tio studiesociala programföreningar och en studentkår: Samhällsvetarkåren (hädanefter “studentkåren” eller “kåren”). I denna uppsats undersöker jag kåren och programföreningarna nära den. Eftersom studentkårer organiserar, samlar och förmedlar studenters intressen, tillhandahåller vissa tjänster som de har monopol på och organiserar studentaktiviteter kan de betraktas som “kvasiregeringar” (Klemenčič 2014:396). Hur ser representanter för programföreningarna då på denna regering, hur ser kåren på föreningarna och vad är det mer som bubblar i deras ekosystem? Jag undersöker åsikterna och de politiska krafterna mellan organisationerna samt avslutar med en diskussion kring hur detta kanske kan ses som en spegling av större trender i samhället.

Kåren och programföreningarna rekryterar aktiva medlemmar från samma pool på ca. 9000 studenter, men det går olika bra för dem. Deltagandet i kåren är till synes ganska lågt. På en institution, Genusvetenskapliga, finns det inte en enda studentrepresentant vald (Samhällsvetarkåren 2023a). Samtidigt som detta sker upplevs engagemanget i programföreningarna vara större än någonsin, och kåren vill därmed ta hjälp av dem för att nå deras medlemmar. Ett uttalat mål i Samhällsvetarkårens strategiska plan för 2022-2025 är att kåren ska ha fler sektioner, bland annat genom att underlätta för programföreningarna att bli det (sektionsstatus förklaras i kapitel tre)(Samhällsvetarkåren 2022a).

Att engagemanget i kåren är lågt är ett problem av flera anledningar. Dels är det viktigt för individerna på kåren som vill arbeta för studenternas bästa, dels för att Samhällsvetarkåren får förtroendet och stora ekonomiska resurser för att utföra sitt arbete och dels för att kårers minskade kontakt med gräsrotterna även minskar representativiteten i de beslutande organ som tillsätter representanterna som påverkar policybeslut på den lokala, nationella, och internationella nivån (Samhällsvetarkåren 2022b, Klemenčič 2014). Slutligen är det lokala studentpolitiska läget av intresse i den mån det kan ses som ett symptom på större mönster i samhället.

1.1 Syfte och frågeställningar

I den här studien har jag valt att intervjua personer som är engagerade i kåren, representanter för sektionerna under kåren samt representanter för de olika programföreningarna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Under 1900-talets andra hälft arbetade studentrörelser hårt

för att få rätten att vara representerade i de beslutande organ som påverkade deras utbildning, och de lyckades i stora delar av Europa. Trots deras kamp är deltagandet i studentkårer idag mycket lågt (Bergan 2004:16). Detsamma verkar gälla Samhällsvetarkåren i Lund. Medlemskapet i kåren är väldigt högt eftersom det ingår i medlemskapet i Studentlund som krävs för alla som vill gå på nation (Studentlund 2023, Terminsräkningsföreningen 2022). Deltagandet i kårens beslutsfattande organ, studentpolitiska och sociala verksamhet är dock väldigt lågt. Vårterminen 2023 är dock endast 47,14% av studentrepresentantsposterna var fyllda, det vill säga färre än hälften (Samhällsvetarkåren 2023b).

Samtidigt verkar det inte finnas brist på engagemang på annat håll, såsom i programföreningar, och kåren har därmed startat ett arbete för att närma sig dem och deras medlemmar (Samhällsvetarkåren 2022a). Denna studie ämnar skapa förståelse för kårens utmaningar, hur föreningsaktiva studenter ser på kåren, sina egna föreningar, och det politiska läget mellan dem. Jag hoppas att arbetet kan vara ett bidrag till den politiska antropologin och forskningen på studentkårer, som är ett understuderat område (Klemenčič 2012:2).

För att undersöka detta använder jag mig av följande frågor:

1. Hur uppfattas Samhällsvetarkåren av interna representanter och representanter för programföreningarna på fakulteten?
2. Hur ser engagemanget ut i Samhällsvetarkåren respektive programföreningarna?
3. Vilka stora utmaningar och lösningar för Samhällsvetarkåren påtalas?
4. Speglar situationen något i det bredare samhällets politiska mönster?

1.2 Disposition

Nedan följer ett metodavsnitt där jag motiverar studiens urval, redovisar för hur materialet insamlats och bearbetats och gör några etiska reflektioner. Därefter följer teorikapitlet där tidigare forskning som varit relevant för studiens område presenteras. I teorikapitlet listas även studiens teoretiska ramverk. I kapitel tre presenteras lite grundläggande information om organisationerna. I kapitel fyra till åtta analyseras materialet med hjälp av teorierna. Slutligen sammanfattas studiens resultat och en avslutande diskussion görs.

1.3 Metod

Mellan juli 2021 och juni 2022 arbetade jag som vice ordförande med universitetsgemensamt ansvar på Samhällsvetarkåren. Jag var en så kallad "heltidare" och är därav väl insatt i kårens

verksamhet, uppgifter och utmaningar. Jag har sedan dess engagerat mig i flera andra organisationer, bland annat en programförening och på kåren i mindre roller. Det har gjort att jag är mycket intresserad av hur olika studentföreningar fungerar, men det innebär även att jag befinner mig mycket nära fältet jag studerar, har egna åsikter på ämnet och jag har oundvikligen påverkat vilket material som varit möjligt att samla in. Reflexivitet har därmed varit vägledande under hela arbetets gång.

1.3.1 Urval och tillvägagångssätt

För att studera mitt fält valde jag att avgränsa mig till att intervjua personer som är förtroendevalda på Samhällsvetarkåren och dess sektioner samt de tio olika programföreningarna vid samhällsvetenskapliga fakulteten. Detta för att jag anser att representanterna för programföreningarna har två perspektiv samtidigt. De är både studenter som läser en utbildning vid samhällsvetenskapliga fakulteten som därmed bör representeras av studentkåren *och* representanter för sina olika föreningar, vilket innebär att de kan diskutera varför studenter engagerar sig inom vissa organisationer och inte andra med ett visst inifrånperspektiv. Studiens representativitet begränsas av att inga "vanliga", icke-studentlivsaktiva studenter intervjuats, men arbetets tidsbegränsning försvårade ett sådant urval. "Programförening" är ingen fast kategori, så jag använde ett internt dokument från kåren med information om olika föreningar som stöd för att välja vilka tio föreningar som skulle betraktas som Samhällsvetenskapliga fakultetens huvudsakliga programföreningar.

Jag använde mig av tre olika tillvägagångssätt för att hitta informanter. Det första var att ta kontakt med vänner och bekanta på kåren och programföreningar genom Facebook Messenger. Det andra var att muntligt be bekanta från föreningarna om intervjuer när jag träffade dem på campus. Det sista var att mejla representanter för de organisationer där jag saknade personliga kontakter. Urvalet kan ses som ett bekvämlighetsurval eftersom jag till stor del hörde av mig till människor som jag träffat under min tid som vice ordförande på kåren (Bryman 2016:243). Som tur är träffade jag många personer under året, och fick därmed kontakt med flera på kåren och alla utom en programförening på listan. Detta ledde till 14 intervjuer, varav fem var med representanter från kåren och dess sektioner, åtta från programföreningar och en med en organisation som jag slutligen valde att inte inkludera i studien eftersom den saknade relevans. Programföreningarna som deltagit i studien är Beteendevetare i Lund (BIL), Lund International Masters Society of Psychology (LISP),

Lundapsykologerna (LP), Lunds universitets politiska och ekonomiska förening (Lupef), Samhällsplanerare i Lund (SPiL) och Studentföreningen Doxa.

Programföreningarna som inte deltog i studien är Bachelor in Development Studies Organisation (BIDS Organisation), Genustänkarna (GT), Kriminologernas Universitetsförening (KUF) och Personalvetare i Lund (PiL). Detta på grund av att de antingen inte besvarat mina mejl eller på grund av att den som kontaktats uttryckt att de inte har tid. Av de åtta personer som jag kontaktade på kåren och dess sektioner uteblev intervjuer med tre av dem av samma anledningar.

Av de 13 intervjuer som jag använder mig av är tre deltagare män och tio deltagare kvinnor. Alla är förtroendevalda inom studentorganisationer, men bland informanterna återfinns olika nivåer av engagemang; allt från arvoderade heltidsanställda, ideella styrelsemedlemmar som varit med länge eller precis börjat samt andra typer av förtroendevalda aktiva medlemmar.

Intervjuerna var semistrukturerade och skedde mellan mars och maj 2023. Fördelarna med att använda semistrukturerade intervjuer är att intervjupersonerna själva får sikta in intervjun på det som de själva anser vara av relevans, vilket var lämpligt för att förstå individernas känslor och tankar kring ämnet (Davies 2008:107). Intervjuerna varierade i längd mellan 13 och 81 minuter. Fem av intervjuerna genomfördes digitalt på grund av tidsbrist hos mig eller deltagaren eller på grund av geografiskt avstånd. En intervju genomfördes på ett bibliotek, i enlighet med deltagarens önskemål. Resterande intervjuer tog plats på två populära barer i Lund som också är caféer dagtid. Åtta av intervjuerna var möjliga att genomföra i avskilda hörn bortom hörhåll av andra kunder medan två var något mer offentliga, vilket också kan ha påverkat deltagarnas svar (ibid.).

1.3.2 Transkribering och kodning

Efter att alla intervjuer genomförts transkriberades de. Jag har valt att inkludera när informanter stakar sig eller använder fyllnadsord eftersom osäkerhet eller tveksamhet kan vara av betydelse för vad de försöker uttrycka (Davies 2008:127). Två intervjuer genomfördes på engelska och de transkriberades på engelska, men alla citat från dessa är översatta av mig. Ett appendix med citat på originalspråk finns inte med eftersom det skulle hota deltagarnas anonymitet. Intervjuerna kodades sedan efter sex teman: tröskel, formell, NPM/detaljstyre, sammanbindande/gemenskap, överbryggande/samarbete, fragmentering och konkurrens. De valdes utefter teorierna jag ville använda samt återfunna mönster i

intervjuerna. Jag skapade ett dokument med en rubrik för varje tema där jag förde in citat från intervjuerna. Jag kunde därmed se vad deltagarnas svar hade gemensamt samt hur de skilde sig.

1.3.3 Etiska överväganden

Innan intervjuerna informerades alla deltagare om studiens omfång och möjligheterna till anonymitet. De fick även frågan om det var okej att jag spelade in samtalet. Samtliga informanter samtyckte. Ljudinspelningen kan ha skapat ett visst obehag hos deltagarna, men det gjorde också att jag inte helt behövde förlita mig på mitt minne eller hastiga anteckningar vilket ökar materialets tillförlitlighet (Davies 2008:126). I enlighet med konfidentialitetskravet förvarades inte personuppgifter och inspelningarna på ett sätt som tillgängliggör dem för obehöriga, och de raderades vid arbetets slut (Bryman 2018:170). Viss oro kring möjligheten till anonymitet uttrycktes av tre deltagare som var ensamma representanter från sina föreningar. För att försäkra deltagarnas anonymitet anges det därför inte vilka intervjupersoner från vilka föreningar som uttryckt specifika åsikter, utan bara ifall det är en representant från kåren, en sektion, eller en programförening som talar.

Slutligen bör viss reflektion kring förekomsten av alkohol ske. Majoriteten av deltagarna bjöds på kaffe, te eller öl som tack för deras deltagande. Kaffe och öl var de alternativ som erbjöds i mailförfrågan till en intervju, och risken finns att några deltagare kände sig pressade till att tacka ja till något av alternativen. Öl valdes av två deltagare. Någon större skillnad mellan intervjuerna till följd av detta har dock inte märkts av under intervjutillfället eller när materialet har bearbetats.

1.3.4 Reflexivitet

Individer kan inte beskriva sin komplexa sociala värld på ett sätt som helt speglar verkligheten, utan försök att beskriva sociala fenomen innehåller ofta motsägelser, frågor och otydligheter. Den information som kommer ur en intervju bör därför betraktas som konstruerad av både intervjuare och intervjudeltagare (Davies 2008:107-109). Till följd av mitt eget engagemang på kåren och andra föreningar är jag djupt kopplad till fältet jag studerar, och reflektion kring vilken information det gett mig tillgång till och hur jag valt att tolka och framställa den måste därför göras (a.a.:4). Under intervjuerna balanserade jag mellan att försöka ställa så öppna frågor som möjligt och att dela min egen position, kunskap och mina egna tankar. En traditionell interaktionistisk grundinställning hämmade mig från att

uttrycka egna åsikter, framförallt vid intervjuens början (a.a.:112). Mot slutet av intervjuerna släppte jag dock på detta både av etiska skäl (en tanke om att även jag borde dela med mig och investera min personliga identitet) och för att kunna skapa en gemensam referensram som möjliggjorde djupare diskussion (a.a.:112-113). När deltagarna förstod mina erfarenheter behövde vissa detaljer om exempelvis kårens arbete inte förklaras för mig lika grundligt och mer tid lämnades därför till att diskutera *varför* saker ser ut som de gör.

Eftersom jag till följd av min tidigare anställning på kåren är mer bekant med utbildningsbevakningen än andra ämnesområden riktades intervjuerna ofta i den riktningen. Detta tedde sig å ena sidan naturligt, eftersom utbildningsbevakningen av de flesta anses vara kårens huvuduppgift, men en större studie med möjlighet till längre intervjuer skulle med fördel kunna inkludera det sociala och näringslivsinriktade arbetet på kåren i högre grad.

2. Teori

2.1 Tidigare forskning

Den här studien ämnar vara ett bidrag till den politiska antropologin. I kommande avsnitt presenteras tidigare forskning som är betydelsefull för min studie, däribland tidigare studier om studentdeltagande i styrningen av högre utbildning, statistik om politiskt deltagande i Sverige och en studie om svenskt föreningsliv och dess koppling till politiskt engagemang. Studentpolitik är ett förhållandevis understuderat område, trots att studenter genom studentkårer är aktiva politiska aktörer i styrningen av högre utbildning i nästan hela Europa och att studentorganisationer i sig är en form av institutionaliserat politiskt beteende (Klemenčič 2012:2, 6). Flera av källorna på ämnet är relativt gamla eftersom intresset för ämnet var störst under Bolognaprocessen mellan 1999 och 2007 (Bergan 2004, Persson 2003). Litteraturen som finns handlar dessutom framförallt om nationella och internationella studentkårer och nästan aldrig om lokala kårer med nära anslutning till studenterna. Denna studie ämnar därmed bidra till kunskapen på detta område.

Studentrepresentation kan spåras tillbaka till medeltiden, då sammanslutningar av studenter utvecklats och på olika sätt samarbetat och deltagit i universitetens styrning (Haskins 1923, Cobban 1971, i Klemenčič 2012:4-5). Under 1800- och 1900-talet blev studenter allt mer engagerade i bredare sociala och politiska frågor och tog en aktiv roll i stora politiska rörelser. Antalet studentorganisationer ökade då drastiskt i antal och flera utbildningsrelaterade formaliserades och lagstiftades om (Gevers & Vos 2004:269, i

Klemenčič 2012:4-5). Studentrörelser har under lång tid varit kända som en levande politisk och social kraft, med en lång historia av politiskt engagemang som uttryckts i både utbildningssammanhang och utanför (Altbach 1970:74, Lipset & Altbach 1969 i Klemenčič 2012:4-5). Studentorganisationer är enligt Klemenčič plattformar som tillhandahåller platsen och resurserna för “aggregeringen och artikuleringen av studentpolitiska idéer som sedan uttrycks i offentliga sociala och politiska processer”. Studentorganisationer såsom kårer har idag etablerat sig som oumbärliga samarbetspartners som erbjuder expertis och legitimering av policybeslut i utformningen av högskolepolitiken på alla nivåer, något som återkommande bekräftats av europeiska ministrar i exempelvis Bolognaprocessen och i EUs *European Higher Education Area* (Klemenčič 2012:6). Vikten som ges studentrösten ökar även i takt med att EU-länderna i högre grad ansluter sig till styrning av den offentliga sektorn genom *new public management*, som förespråkar ökad effektivitet i beslutsfattandet genom involveringen av intressegrupper i policynätverk (Börzel 1998 i Klemenčič 2012).

Rätten till studentrepresentation i högre utbildning är idag formaliserad i nästan hela Europa, men deltagandet i det är mycket lågt, ett faktum som förbryllat forskare med kunskap om hur hårt studentrörelser arbetat för att uppnå rätten till formellt deltagande det senaste århundradet (Bergan 2004:16). En enkätstudie gjordes 2002 som samlade svar från 28 av de 41 länder med medlemsorganisationer i ESIB - The National Unions of Students in Europe (Persson 2003:4). Studien fann konsensus bland 70-90% av alla tillfrågade grupper (studenter, företrädare för lärosäten, och ministerier med ansvar för högre utbildning) att studenter inte brukar sin rätt till påverkan i tillräckligt stor utsträckning (Persson 2003:5, 20). Studentrepresentantsposter på en högre nivå brukar fyllas medan det blir svårare att hitta kandidater närmre institutionsnivån (a.a.:5). Studien fann även att valdeltagandet för studentval låg som högst på 45% men var oftast mycket lägre (a.a.:28). Trots att stora delar av en studentgrupp är passiv lyckas kårer ändå upprätthålla makt som en viktig intressegrupp i styrningen av högre utbildning (Klemenčič 2014:399). Lågt valdeltagande i studentval kan dock leda till en minskning av den interna legitimiteten hos en studentkår vilket i längden kan påverka den externa legitimiteten och möjligheten att påverka makthavare (a.a.:402). Hur studenter väljs till representantsposter påverkar även i vilken utsträckning de förtroendevalda förhåller sig till sina egna eller studentkårens politiska preferenser (ibid.).

Det finns flera möjliga förklaringar till att deltagandet i studentkårer är lågt. Klemenčič har identifierat en trend av professionalisering hos studentkårerna i västra Europa som leder till en “försvagning av banden mellan studenterna på gräsrotsnivå och deras valda representanter;

alltså av dessa organisationers kapacitet att mobilisera och i slutändan deras representativitet” (2012:6). Detta menar Klemenčič beror på att studentkårer balanserar mellan *logic of influence*, eller inflytandelogik, och *logic of membership*, eller medlemskapslogik, samt att studentkårers autonomi minskar i takt med att styrningen av högre utbildning påverkas av utvecklingen mot new public management, trots att deras formella deltagande ökar (Klemenčič 2012:6, Schmitter & Streeck 1999).

En annan förklaring är att studenter inte bryr sig. Plantan skriver att studenters deltagande i universitetsstyrning kännetecknas av en genomgripande passivitet som gränsar till likgiltighet (2004:98). Även på universitet där möjligheten finns att delta i styrningen av högre utbildning och där administratörer uttrycker att det finns ett högt studentdeltagande upplever studenter en frustration över ineffektiva processer och en avsaknad av kommunikation om beslutsfattande. Detta kan delvis förklaras av att studenter befinner sig på universiteten relativt kort tid i jämförelse med administratörerna och att beslutsprocesserna är långsamma (a.a.:98). Trots den negativa synen på existerande processer finns dock inget utbrett missnöje bland studenterna över systemet för representation, vilket Plantan tolkar som likgiltighet (ibid.). Formaliserade strukturer är alltså en förutsättning för, men inte en garanti på, faktiskt deltagande i universitetspolitikens demokratiska processer, förståelse för universitetets roll i samhället samt konkreta förändringar i utbildningens innehåll eller förvaltning (a.a. 2004:88).

Studentkårer kan liknas vid fackförbund för studenter, och det kan därför vara av relevans att studera fackförbundens medlemssiffror, samt statistik om politiskt engagemang i stort. Det fackliga anslutandet har minskat sedan 90-talet och låg 2022 på 61% vilket är den lägsta nivån sedan 1930-talet (LO 2022). Allt färre är också medlemmar i politiska partier: 5-6% av män och kvinnor år 2014–15 jämfört med 15–17% bland män och 10–13% bland kvinnor under 1980-talet. Samma undersökningar visar att fler än förr deltar i politiska diskussioner, med undantag för tre grupper: åldersgruppen 20–29 år, personer med eftergymnasial utbildning och utrikes födda män, där andelen som deltar i politiska diskussioner minskar (SCB 2018).

I Gunnar Myrbergs avhandling *Medlemmar och Medborgare: Föreningsdeltagande och politiskt engagemang i det etnifierade samhället från 2007* upplevde deltagarna olika typer av föreningar som olika mycket politiska, och resultatet är inte det man skulle tro. Enligt tillfrågade föreningsmedlemmar rangordnas fackliga organisationer, lantbrukarorganisationer och konsumentorganisationer längst ner på skalan av hur “politiska” de är (definierat som hur

mycket medlemmarna anser att de bidrar till samhällsförändring), medan identitetsbaserade föreningar (kopplade till föräldraskap, funktionsvariation m.m.) och föreningar kopplade till humanitärt arbete toppar listan, och anses vara lika politiska som politiska partier (2007:61, 161). Grupper som historiskt betraktas som tunga politiska aktörer anses alltså inte alltid vara politiska av medlemmarna själva. Myrberg förklarar detta med att medlemskap i en politisk aktör såsom en fackförening inte kan likställas med politiskt deltagande eftersom det oftast handlar om att slå vakt om individens egna intressen, oftast ekonomiska sådana, snarare än att bidra till samhällsförändring, samtidigt som medlemskap i föreningar som är baserade på identiteter eller humanitära intressen mer direkt anses leda till individuell agens i den politiska arenan (2007:63-64). Aktivt och passivt medlemskap bör också skiljas åt. Fackliga organisationer, konsumentorganisationer och andra ekonomiska intresseföreningar har högre medlemsantal än hobbyföreningar men leder i lägre utsträckning till aktivt föreningsdeltagande (a.a.:71, 72).

Följande teorier har varit betydelsefulla för den här studien: *inflytandelogik och medlemskapslogik*, som förklarar av Schmitter och Streeck (1999) och Manja Klemenčič (2012 & under utg.), *socialt kapital*, som förklarar av Putnam (1993 & 2001), Balandiers teori om politisk förändring (1971), nyliberalism, revisionskultur och ansvarsparadoxen som förklarade av framförallt Shore (2008) och Bornemark (2020) samt politisk fragmentering som förklarad av Pildes (1971). Med hjälp av dessa teorier analyserar jag hur Samhällsvetarkåren och fakultetens programföreningar uppfattar varandra och förhåller sig till varandra i det studentpolitiska landskapet samt vilka större mönster i samhället det kan spegla.

2.2 Inflytandelogik och medlemskapslogik

Klemenčič menar att studentkårers autonomi och därmed kontakt med gräsrotsrörelser minskar, delvis för att studentkårer balanserar mellan *logic of influence* eller inflytandelogik, och *logic of membership*, eller medlemskapslogik (Klemenčič 2012:6, Schmitter & Streeck 1999).

Å ena sidan leds kårer av medlemmar som enats om organisationens strukturer, politiska agenda och tillvägagångssätt, och kårer kan således betraktas som att de styrs av medlemskapslogik. Å andra sidan existerar studentkårer för att påverka styrningen av högre utbildning. De måste förhålla sig till den högre utbildningens institutioner och samarbeta i existerande politiska nätverk, och interna strukturer och processer anpassas därefter för att

bättre kunna utföra det representativa arbetet. Till exempel skapas arbetsgrupper eller kommittéer för specifika policyfrågor som diskuteras (Klemenčič 2012:7). Kåreerna påverkas ytterligare eftersom den regelbundna kontakten mellan studentrepresentanter och myndigheterna de agerar inom kan leda till att de socialiseras in i gemensamma problembilder och starkare samarbetsvilja (2012:7, Klemenčič under utg:3). Detta innebär att de även styrs av en inflytandelogik som utmanar deras autonomi (Klemenčič under utg:4). Genom att se vilken logik som styr nationella studentkårer föreslår Klemenčič att de kan placeras på en skala mellan två kategorier, intressegrupper och studentrörelse-civilsamhällesorganisationer (2012:7-10).

Studentrörelse-civilsamhällesorganisationer styrs främst av medlemskapslogik. De är löst organiserade, befinner sig nära gräsrotsnivån och arbetar genom konfliktpolitik (exempelvis protester, bojkotter, kampanjer) för att uppnå även bredare politiska mål (exempelvis solidaritet, mänskliga rättigheter, social rättvisa, demokratisering)(Klemenčič 2012:7-10) Intressegrupper styrs främst av inflytandelogiken. De styrs genom politisk och social opinionsbildning kring frågor som sätts på dagordningen av myndigheterna de strävar efter att påverka. Arbetet grundar sig på ett utbyte där studentrepresentanter agerar experter kring studenters bästa och myndigheterna lyssnar på dem för att kunna ta de mest korrekta och effektiva besluten som är av värde för alla aktörer (ibid.). Detta bygger på en syn på studenter som konsumenter och kräver i längden enorma resurser och professionalisering av studentkårer, vilket Klemenčič ser som en orsak till försvagningen av studentkårers representativitet (2012:6, Klemenčič under utg.:9).

Denna teori används i min analys för att förstå varför kåren har så många vakanser genom att diskutera den upplevt höga tröskeln för studenter att bli aktiva på kåren samt kårens och programföreningarnas olika kontakt med gräsrotterna.

2.3 Socialt kapital

I boken *Making Democracy Work* hävdar Putnam att det finns ett samband mellan välfungerande demokratier, föreningsliv och skapandet av en medborgaranda. Putnam definierar socialt kapital som de nätverk, normer och förtroende som finns i ett samhälle som underlättar samarbetet mellan individer och grupper (2001:20). Han skiljer mellan två typer av socialt kapital, det överbyggande (inkluderande) och det sammanbindande (exkluderande), men tydliggör också att dessa inte är "antingen-eller"-kategorier utan snarare verktyg för jämförelse (a.a.:22-23).

Det sammanbindande sociala kapitalet återfinns exempelvis i etniska sammanslutningar, könsseparatistiska hobbygrupper eller andra grupper som sammanför en relativt snäv kategori människor. Grupper med överbryggande socialt kapital kännetecknas å andra sidan av att de skapar nätverk mellan människor tvärs över olika sociala skiljelinjer, såsom medborgarrättsrörelsen, samhällsnyttiga ungdomsrörelser och ekumeniska religiösa organisationer (Putnam 2001:22-23). Särskilt det sammanbindande sociala kapitalet kan ge upphov till stark antagonism mot de som står utanför gruppen. Det överbryggande sociala kapitalet har visats ha starkare positiva bieffekter i form av kopplingar till externa kontakter och informationsspridning. Exempelvis en arbetssökande person gynnas mer av att ha kontakt med en avlägsen släkting eller bekant från en annan krets (socioekonomisk, social, ideologisk m.m.) än en mycket nära släkting eller vän som rör sig i exakt samma cirklar (Granovetter 2012 i Putnam 2001).

Putnams tes är att det sociala kapitalet, särskilt det överbryggande, tillsammans med det fysiska och humana kapitalet, skapar samhällen med ömsesidig tillit som möjliggör de samarbeten som starka demokratier bygger på (Putnam 1993:90). Decentraliserade institutioner med hög tillit och högt medborgardeltagande främjar mer effektivt, demokratiskt styre, medan mer centraliserat styre i områden med lågt medborgardeltagande kännetecknas av vertikala auktoritets- och beroendeförhållanden där politiken i grunden är mer elitistisk (a.a.:101, 160).

Denna teori används i min analys för att kategorisera organisationer och förklara varför många föreningar efterfrågar starkare, överbryggande samarbeten.

2.4 Revisionskultur, ansvar och tillit

Samtidens nyliberalism har skapat *new public management* (NPM), en styrform som i sin tur har lett till en omfattande revisionskultur som i grunden förändrat arbetsplatser (Shore 2008:278, 282). Revisionskultur är den utveckling av den offentliga sektorn mot en användning av kvantitativa utvärderingsmetoder inspirerade av finanssektorn (ibid.). Detta kommer enligt Shore med en mängd oönskade konsekvenser. Bornemark lyfter att NPM även påverkar den ideella sektorn, både för att det anses vara den mest rationella och moderna styrformen, men också för att det ställs sådana krav på organisationer som är beroende av bidrag (2020:92-93).

Trots att revisionskulturen delvis utformats för att öka verksamheters transparens och allmänhetens förtroende ger de praktiskt taget inget utrymme för insyn eller för medborgares röster att höras i någon meningsfull mening (Shore 2008:280). Revisioner orsakar även mer misstroende än tillit eftersom de ersätter det informella, interpersonella förtroendet med formell, offentlig och oberoende granskning och fokuserar på det kvantitativt mätbara, vilket inte kan fånga hela en verksamhets verklighet (Shore 2008:290, Power 1994:11). Shore menar att revisionssystem såsom kvalitetssäkring inte är de neutrala eller opolitiska metoder utformade för att främja transparens eller effektivitet som de presenteras som, utan att de istället bör liknas vid Foucaults teori om "självets teknologi", där den rådande makten styr genom att få subjekten att följa nya beteendenormer (Shore 2008:283, Foucault 1977). Anställda ser sig själva som "*auditees*" som måste agera utifrån de krav som får dem att godkännas i granskningen snarare än deras egen expertis om rollen (Power 1994:1). Revisioner är även tidskrävande, och den ökade arbetsbördan har både orsakat en ökning av stressrelaterade sjukdomar och uppkomsten av en regim av resurskrävande byråkrater, inspektörer, kommissionärer, tillsynsmyndigheter och experter (Shore 2008:282).

Slutligen innebär dessa förändringar att det blir allt otydligare vem som kan avkrävas ansvar när verksamheter inte fungerar som de ska, något Bornemark kallar för ansvarsparadoxen (2020:140). NPMs mätning genom revisioner och manualisering genom policys ämnar säkerställa vem som är ytterst ansvarig för alla delar av en verksamhet, men när något går fel trots att alla riktlinjer har följts finns det ingen att skylla på. Att göra rätt innebär idag att styras av riktlinjer, för då bär anställda inget ansvar oavsett resultatet. Ansvarsutkrävandet tenderar också att riktas "uppåt", därifrån riktlinjerna kommit. Anställdas energi riktas mot att genom pappersarbete bevisa för de över dem att de har gjort rätt, snarare än "nedåt" i att faktiskt agera rätt i verksamheten (ibid.).

Bornemarks lösning på dessa problem är en förändring av systemet mot ökad tillit (2010:91). Organisationer bör enligt teorin sätta kärnverksamheten i fokus och ha tillit inte endast till det externt mätbara utan framförallt till det mänskliga omdömet och gräsrotsverksamheters professionella kunskap (2010:91). I ett sådant system förändras chefer och administratörers roller från att vara *styrande* till att vara *stöttande* av de som utför verksamhetens kärnuppdrag (ibid.). Likt Putnam menar Bornemark att tillit i längden är demokratistärkande (2010:88, Putnam 1993:90).

2.5 Politisk förändring som process

Enligt Balandier är makt inte något som individer eller grupper besitter, utan snarare en föränderlig kraft som ständigt förhandlas och bestrids i sociala relationer. Politiska system är inte bara en återspeglning av ekonomiska eller sociala strukturer, utan de är komplexa system som är djupt inbäddade i kulturella praktiker och sociala relationer (a.a.:58).

Politisk förändring är en process som enligt Balandier kan definieras av fem utmärkande drag (Balandier 1971:172). Det första är *förvanskning av de traditionella politiska enheterna*. Exempelvis det gamla kungadömet i Kongo styckades upp geografiskt under kolonialtiden för att bilda till synes slumpmässiga nya enheter (a.a.:173). Det andra är *förfall genom avpolitisering*, där politiska problem förvandlas till tekniskt administrativ (ibid.). Det tredje är *sönderbrytande av de traditionella systemen för begränsning av makten*. I detta steg förbigås kravet på samtycke från de styrda och de styrande får mindre ansvar inför sina undersåtar (a.a.:174.). Det fjärde är *de båda makt- och auktoritetssystemens oförenlighet*. Exempelvis system byggda på personliga relationer blir oförsonliga med byråkratiska system då saker som släktskap börjar klassificeras som nepotism (a.a.:175). Balandier listar slutligen *avsakraliseringen av makten* som en följd av alla tidigare steg. Maktinnehavares myndighet försvagas i takt med att det nya styret visar att makt kan skänkas från fler håll än det som ansetts vara grunden tidigare. Exempelvis kan synen på makt gå från att betraktas som något skänkt av gud eller förfäder (något som skapas och bekräftas genom ritualer) till nya administrativa eller religiösa system (a.a.:176).

Balandiers modell för samhällsförändring grundar sig på kolonialismens processer och är mest tillämpbar på koloniserade områden som typiskt gått från "statslösa" till administrativa "stats"-samhällen. Inom kolonialismen var de samhällen utan administration enligt Balandier mindre kapabla att spjärna emot den koloniala byråkratin, medan andra klarade sig bättre. Samhällen av olika typer är alltså sannolikt mer eller mindre receptiva för förändring utifrån de ovan beskrivna stegen (Balandier 1971:178). Denna teori använder jag för att analysera ifall spänningarna organisationerna emellan kan ses som en process av politisk förändring.

2.6 Politisk fragmentering

Pildes skriver att politisk fragmentering är den mest grundläggande utmaningen som demokratier står inför idag (2021:146). Politisk fragmentering är när politik och politisk

auktoritet, definierad som makten att fatta och påverka offentliga beslut, är så utspridd bland både statliga och icke-statliga aktörer att det är svårt att “samla och upprätthålla den nödvändiga politiska makten för att regeringar ska fungera effektivt” (ibid.). Politisk fragmentering är enligt Pildes paradoxalt. Det skapas till följd av upplevelsen att regeringar misslyckas att styra effektivt, men bidrar också till att hämma deras förmåga att göra det (a.a.:156).

Pildes skriver om hur politisk fragmentering skett i USA, Europa och specifikt Sverige. Färre än någonsin identifierar sig starkt med ett politiskt parti (2021:149). Makt sprids ut över fler och mindre partier vilket gör det svårt att bilda regeringskoalitioner. Eftersom nya partier bildas fort och tar delar av makten blir det politiska läget mer snabbföränderligt och oförutsägbart (ibid.). Konsekvensen är att de flesta demokratiers politiska makt inte längre kan kontrolleras effektivt av de stora institutionerna som historiskt haft och utövat den (a.a.:148). Det faktum att samhällets största politiska frågor inte lyckas mötas av regeringar är det som enligt teorin hotar demokratier mest. Det leder till att medborgare blir alienerade från politiken och det riskerar att “strongmen” som lovar att storma igenom det demokratiska systemets träsk tillsätts. Ineffektivt styre leder alltså till att allmänheten kan börja ifrågasätta demokratiska processer i sig och börja implementera mer antidemokratiska styrformer (a.a.:147).

3. Information om organisationerna

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet är en av de nio studentkårer vid Lunds universitet som existerar för att på olika sätt arbeta för studenternas bästa. Kåren har fem heltidsarvoderade studenter: en ordförande, två vice ordförande, en eventkoordinator och en arbetsmarknadskoordinator. De är förtroendevalda för en mandatperiod på ett år. De första tre utgör presidiet och kan kallas presidialer. Samhällsvetarkåren har beviljats kårstatus i enlighet med högskolelagen och har därmed exklusiv rätt att tillsätta studentrepresentanter på Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet och institutionerna under den (Samhällsvetrkåren 2023d, SFS 1992:1434, 2 kap. 8§).

En presidial arbetar framförallt med studentrepresentationen på fakulteten. En annan presidial är studentrepresentant till den universitetsgemensamma nivån och sitter i möten med de andra kårerna i Lunds Universitets Studentkårer (LUS), där de tillsammans bestämmer vad LUS-representanter ska säga till exempelvis universitetsledningen och kommunen. En tredje

presidial ansvarar bland annat för representationen på den nationella nivån. Arbetsmarknadskoordinatören försöker skapa kopplingar mellan studenter och arbetslivet genom bland annat en arbetsmarknadsmässa. Eventkoordinatören ansvarar för att planera och samordna olika typer av sociala evenemang, såsom en bal (Samhällsvetarkåren 2023c). Kåren har även en styrelse som ansvarar för att styra organisationen mellan årsmöten.

Sektioner är organisationer under Samhällsvetarkåren som ansvarar för kårens uppgifter på en viss institution på fakulteten. Det finns i dagsläget tre, varav en är vilande. Sektionerna är lika programföreningar i storlek och verksamhet men skiljer sig i att de befinner sig under kåren och därmed har rätten till ekonomiskt stöd, att tillsätta studentrepresentanter samt att utbildningsbevaka på andra sätt (Samhällsvetarkåren 2023e).

“**Programförening**” är inte en fast kategori utan ett ord som jag använder för att beskriva de självständiga ideella föreningarna som på något sätt samlar studenter vid en viss utbildning, vid en viss institution eller med ett visst utbildningsrelaterat intresse. Programföreningar har ofta som syfte att skapa gemenskap och aktiviteter för deras definierade målgrupp eller på andra sätt vara behjälpliga för den definierade studentgruppen. Ett fåtal programföreningar har verksamhet som sträcker sig över fler än en fakultet.

Paradisområdet, även kallat Paradiset, är det studentcampus mitt i Lund där flest institutioner under Samhällsvetenskapliga fakulteten befinner sig (Sociologiska institutionen 2022). Det används ibland för att beskriva alla föreningar under fakulteten, trots att några av dem befinner sig på andra campus. Fyra föreningar som delar kontor, BiL, KuF, Doxa och PiL, kallar sig själva “paradisföreningarna”, men det finns flera andra föreningar i området.

4. Intresse- eller medlemsorganisation

En hög tröskel

Att engagemang i kåren har en hög tröskel uttrycks på något sätt i tio av intervjuerna samt i kårens strategiska plan (Samhällsvetarkåren 2022). Den höga tröskeln för engagemang försöker jag förstå med hjälp av teorin om medlemskapslogik och inflytandelogik. Klemenčič skriver att kårer oftast balanserar mellan inflytandelogik och medlemskapslogik, och att studentkårers kontakt med gräsrotterna ofta minskar i takt med att de påverkas av inflytandelogiken (2012:6).

Krafterna som anpassar verksamheten för att kunna påverka en myndighet konkurrerar med viljan från medlemmarna att forma en organisation som passar dem. Systemet för studentinflytande där påverkan framförallt ska ske genom studentrepresentation på möten grundar sig på idén att studenter är experter kring studenters bästa och myndigheterna bör lyssna på dem för att kunna ta de beslut som är av högsta värde för alla aktörer (Klemenčič 2012:7-10). Klemenčič menar att studentrepresentanter genom det socialiseras in i gemensamma problembilder och starkare samarbetsvilja med universitetet, vilket leder till en professionalisering som kan öka avståndet mellan representanterna och studenterna (2012:7, under utg:3). Jag återfinner olika bevis för detta i materialet från mina intervjuer med både kåraktiva och representanter från andra föreningar.

Först och främst är de representanter för kåren som jag talade med väl införstådda i kårens utmaning med att engagera medlemmar. En deltagare uttrycker det såhär:

Vi har ju det problemet och det har ju säkert du erfarenhet av också, att kåren är väldigt dålig på att fånga upp folk. Att liksom för sociala events så riktar man sig till nationerna istället och i övrigt så vänder man till sin förening istället för att de är närmare studenterna.

Representanten för kåren uttrycker en medvetenhet om kårens låga nivåer av engagemang och att studenter vänder sig nästan alltid hellre till andra organisationer när de vill engagera sig i något. En annan representant för kåren uttrycker problemet med att kåren verkar ha låg synlighet. Hen säger:

Vi har försökt vara på plats på institutionen för studenter, men det blir så tydligt för mig att man inte har förståelse helt för vad kåren är och det är sällan vi får kontakt [med studenter] förrän det typ är ett studentärende till exempel. Eller om det är att man ska ändra till en annan kår [...] men det är ju inte så mycket intresse från studenterna.

För det andra förstår de att kåren kan upplevas som krånglig. Studenterna som kårrepresentanten möter på campus förstår oftast inte vad kåren är eller gör, och representanten får nästan bara kontakt med studenter när de vill ha administrativ hjälp i att byta kår. En tredje representant för kåren pratar om nätverket av studentpolitik kårerna emellan som kräver enorma resurser i form av tid och energi. Hen säger att mängden politik

är "löjligt hög", så till den grad att det känns som en kamp i uppförsbacke för de heltidsanställda och mycket svårt för studenter att förstå.

"Avskräckt", "Skrämmande", "Läskigt"

Representanter för andra föreningar uttrycker också att det känns svårt att engagera sig i kåren jämfört med programföreningarna. Framförallt upplevs den som främmande, komplicerad eller formell och som att tröskeln är väldigt hög för att komma in. En representant från en av kårens sektioner använder återkommande ord som "avskräckt", "skrämmande", "läskigt" samt "prestigefyllt" för att beskriva hur sektionen upplevdes av hen och hens vänner innan de blev aktiva. En representant för en programförening pratar mer om att kårens känns formell:

Jag tror att det är det att man kopplar kårerna till det här lite mer formella och lite mer att man... Jag tror folk tycker att man måste vara mer on top of things och att man måste vara mer införstådd och att det är mer att man måste representera på ett annat sätt.

Ordet "formell" tolkar jag i denna kontext som synonym med "professionell". Senare under samma intervju uttryckte samma person varför hen aldrig lockats till att engagera sig på kåren:

Jag tycker inte att kåren är så rolig heller eller så. Om jag tänker, jag vill ju göra roliga grejer och jag tycker [programföreningen], det är roligt. Men jag kopplar liksom inte kåren- Jag kopplar inte det till att det är så roligt, utan det är mer det formella liksom. Så det är därför jag inte har engagerat mig där.

Tröskeln till att engagera sig i kåren upplevs alltså vara hög, trots att det stora antalet vakanser borde innebära att nästan alla som söker väljs in, och kåren beskrivs återkommande som formell och krånglig. Att kåren förknippas med det formella eller professionella kan också förstås genom att alla utom två av de intervjuade representanterna från programföreningar refererade till hela kåren som organisation och de fem heltidsanställda synonymt. Ordförande, de två vice ordförandena, eventkoordinatören och arbetsmarknadskoordinatören ses alltså inte endast som ledare för en organisation med många medlemmar utan som hela organisationens kärnverksamhet. Detta tolkar jag som en följd av

professionalisering orsakad av en anpassning av verksamheten i enlighet med inflytandelogiken (Klemenčič 2012:6).

Ett pseudo-kårobligatorium

En förstärkande faktor till att medlemskapslogiken på Samhällsvetarkåren har svårighet att konkurrera med inflytandelogiken är det som kallas Studentlundsavtalet. Före 1 juli 2010 var medlemskap i en studentkår obligatorisk enligt lag. Det så kallade kårobligatoriet avskaffades eftersom det ansågs strida mot föreningsfriheten (Prop.2008/09:154). Det kan dock anses råda ett pseudo-kårobligatorium idag, till följd av det samarbetsavtal som skapades mellan majoriteten av nationerna, kårerna och Akademiska föreningen efter 2010. Studentlundsavtalet innebär att studenter som vill delta i en av dessa verksamheter automatiskt blir medlem i alla tre ben (Lunds Universitet 2023). En student som vill gå på en nationspub med vänner eller bli medlem i en programförening som har ett avtal med Akademiska Föreningen blir alltså automatiskt också medlem i sin studentkår. Detta är även en förklaring för varför Samhällsvetarkåren hösten 2022 kunde ha 4 784 medlemmar, men ändå lida av lågt engagemang (Terminsräkningsföreningen 2022, Samhällsvetarkåren 2023).

5. Tillitsstyrning

NPM i studentlivet

Enligt Shore har revisionskulturen tagit sig in i högre utbildning och påverkar akademiker och ledares arbete negativt på ett sätt som är svårt för dem att utmana (2008:278). Något som arbetas mycket med inom högre utbildning är revision genom system av kvalitetssäkring för högre utbildning (Shore 2008:280). Inom dem är studenterna konsumenter av “produkten” som är en utbildning, och studentkårer dess ombud (Klemenčič under utg.:9). En teori är därför att kåren drabbas av samma nackdelar som revisionskulturen medför för universiteten, både för att de är en aktiv del av revisionskulturen och för att inflytandelogiken gör att de rör sig mot NPMs arbetssätt och logik i takt med myndigheten som de försöker påverka (Klemenčič 2012).

Några av NPM och revisionskulturens kännetecken är självklart revisioner, men även detaljstyre genom policys, riktlinjer och regler och strukturer vars mål mer är att säkerställa hur ansvar ska utkrävas än ett i verkligheten fungerande system (Bornemark 2020:140, Shore

2008:290). Citaten ovan visar att många deltagare upplever kåren som komplicerad eller svår på olika sätt. Det är något som de tillfrågade kåraktiva också är medvetna om och själva utreder. En deltagare kände så här:

Däremot så har vi en otroligt snårig organisation och det håller vi på att utreda. Men det känns som att den är väldigt idealistisk och väldigt lite realistisk. Att den utgår ifrån att allting ska fungera perfekt och att man ska fylla alla poster och att man ska ha engagerade studenter i alla hörn och vrår. Men den arbetar ju mer emot oss än för oss liksom, som ställer till med mycket problem. Det är ju alltså - som exempel är vårt reglemente väldigt bra. Jag hade önskat att de gav mer fria händer och mindre detaljstyrning.

Citatet visar hur en som arbetar med att tillämpa kårens reglemente, ett styrdokument som kan liknas vid en arbetsbeskrivning för alla kårens poster, möter problem eftersom det upplevs detaljstyra samt endast utgå från hur systemet skulle fungera i de bästa av världar (Samhällsvetarkåren 2022d). Verksamhetsplanen var också ett dokument som alla intervjuade aktiva på kåren central (det vill säga inte sektionsaktiva) nämnde som ett problem. Detta kan ses som en del av NPMs sätt att främja manualbaserade metoder över situationskänsliga (Bornemark 2020:42). Detsamma gäller kårens åsiktsprogram, ett annat styrdokument som i teorin ska styra allt som studentrepresentanter säger på möten med universitetet (Samhällsvetarkåren 2019). På grund av det låga deltagandet i kårens beslutande organ är åsiktsprogrammet svårtolkat och illa förankrat med studenterna.

Värdegrundsidén

Särskilt en representant för kåren lyfte frågan om att åsiktsprogrammet är för långt och detaljstyrande, med listade åsikter om vissa frågor men inte andra. Det lämnar för lite utrymme och flexibilitet för studentrepresentanter att tolka och tillämpa programmet på nya utbildningspolitiska frågor som kan dyka upp på möten. Otydligheten innebär att de åsikter som drivs på möten med universitetet antingen är studentrepresentanternas egna, eller om individen är bekant med åsiktsprogrammet kanske de låter bli att delta i diskussioner där kåren officiellt inte har en åsikt, vilket innebär att studenternas röst i frågan inte hörs. Exempelvis lyfter representanten att universitetet nyligen pratat mycket om artificiell intelligens, "men kåren har ingen åsikt om det så då har vi inte något att säga i det där, men vi

blir tillfrågade hela tiden”. Hen lyfter att ett dokument som mer liknar en värdegrund därför vore att föredra:

Vi ska hellre ha en värdegrund som man ska utforma organisationens politik på hellre än att man ska komma med typ helt specifika åsikter. Det [åsiktsprogrammet] låter mer som ett parti som lovar och lovar och lovar att det här ska vi jobba med. Men det är inte möjligt och det är inte hållbart för de som ska jobba med det heller.

Här framkommer fler problem som kan liknas vid trenderna i nyliberala styrformer. Det faktum att åsiktsprogrammet är långt och detaljerat gör det orealistiskt att arbeta med samt är ohållbart för de som behöver arbeta med det. Hen påtalar också att dokumentet därför är oärligt mot studenterna eftersom det lovar att representanterna ska driva ett stort antal frågor vilket i praktiken inte är möjligt. Detta påminner även om Bornemarks ansvarsparadox (2020:140). Vem står till svars för i en verksamhet som styrs av riktlinjer när saker går fel trots att alla riktlinjer följts?

Representantens förslag om att ha en värdegrund istället för ett åsiktsprogram skulle kunna ses som en tillitsstärkande lösning i linje med Bornemarks teori, men det beror på hur det implementeras (2020.:91). Värdegrunder måste vara förankrade i en gemensam målbild och grundas på verkliga värderingar som syftar till att signalera god etik för att uppnå önskad effekt (Bringselius 2019:15). Bringselius skriver att tillitsstyrning bygger på god etik och en tro på att kollegor ska leva upp till sina löften. Oförankrade värdegrunder riskerar att bidra till NPM och tolkas som hyckleri, fönstersmyckning eller marknadsföring mot yttre parter (ibid.). Deltagaren menar att ifall studenter kunde rösta på en värdegrund som de förstår sig på vore det också lättare för studentrepresentanter att regelbundet rapportera och hållas till svars för hur de tolkat och arbetat med värdegrunden av exempelvis ett studentparlament. I den bästa av världar skulle det kunna skapa tillit och lämna utrymme för det mänskliga omdömet och gräsrotsverksamhetens expertis och varit demokratistärkande (Bornemark 2010:88, Putnam 1993:90).

Bristande transparens och demokrati

Att styrdokumenterna är detaljstyrande och svårtillämpade är även i linje med Shores förståelse av revisionskultur, där system för transparens med syfte att öka allmänhetens förtroende,

exempelvis ett långt åsiktsprogram, istället försvårar insynen och medborgares möjligheter att få sina röster hörda i någon meningsfull mening (Shore 2008:280). Samma punkter lyfts kring kårens valförfarande. Enligt stadgarna åligger det vårens årsmöte att välja samtliga förtroendevalda (Samhällsvetarkåren 2022c). Detta innefattar bland annat 122 studentrepresentantsposter (Samhällsvetarkåren 2023b). Årsmötet (även kallat fullmäktige) är det högst beslutande organet som utgörs av 31 ordinarie ledamöter och 11 suppleanter som ska vara valda av hela fakultetens studenter (Samhällsvetarkåren 2022c). Våren 2022 utgjordes fullmäktige dock endast av 10 studenter, som i teorin kan ha valts med endast en röst som de kan ha lagt själva (ibid., Samhällsvetarkåren 2022e). Studentrepresentantsposterna på institutionsnivå med endast en kandidat valdes enligt lista, det vill säga att man valde alla namn på listan, utan diskussion om individerna (ibid.). Personerna som röstar in exempelvis en programrepresentant behöver inte ha någon kännedom om kandidaten, programmet eller studentgruppen som de talar för. Representativiteten för fakultetens studenter kan därmed anses vara låg.

Idén med fullmäktiges system är att det ska vara en transparent demokratisk process, där alla studenter på fakulteten ska kunna rösta på sin delegat till det högst beslutande organet som får förtroendet att välja vem som ska representera alla delar av studentgruppen. Deltagandet i fullmäktige är dock så lågt att det i slutändan kan ses på ett exempel på något med syfte att öka allmänhetens förtroende istället försvårar “medborgarnas” (studenternas) möjligheter att få sina röster hörda (Shore 2008:280).

Ett påfrestande jobb

Dessa problem är väldigt stora, och de har inte gått flera deltagare obemärkt förbi. Flera intervjupersoner diskuterade hur de heltidsanställda på kåren i år försökt hantera organisationens problem såsom vakanserna, det låga valdeltagandet och den höga arbetsbördan. En kåraktiv talade om hur de varit medvetna om att de arbetar i ett orealistiskt system där allt inte kommer att bli gjort:

Jag tycker att speciellt heltidarna i år har gjort ett riktigt bra jobb. Typ, uppenbarligen tar de sitt jobb på allvar och typ de gör det bästa de kan, men de är också väldigt realistiska när det gäller typ psykisk hälsa, men också typ att allt inte kommer att bli gjort eftersom allt inte blev gjort förra året. Och

sen har jag en helt annan sak som jag stör mig på, vilket är verksamhetsplanen. Den garanterar att de ska misslyckas.

I detta citat samt i två andra intervjuer påtalas den psykiska ohälsan som är vanligt förekommande bland de heltidsanställda på kåren, något Bornemark och Shore skriver är typiskt bland NPM-ledda verksamheter, delvis till följd av den hög arbetsbördan dikterad av styrdokumentet (2020:111-112, 2008:282). En annan deltagare talade om kårens fullmäktige vilket som ovan beskrivet har ett väldigt lågt deltagande:

Det finns ju allt den här kritiken mot fullmäktige, till exempel att den inte får folk som sitter där och att det inte är representativt. Men det är ju någonstans så att man får ju de delegater man förtjänar, alltså. Det är likadant i politiska val. Man får ju de politiker man förtjänar för att man röstar. Finns det inte ett större engagemang? Men då blir det ju som det blir och då kanske man får se över organisationen istället.

Här uttrycks en ambivalens, eftersom hen både "skyller på" studenterna för deras låga valdeltagande och påtalar att det kanske är organisationen som står till svars. Senare under intervjun sa hen uttryckligen att kårens brister i att representera studenters åsikter orsakats av att den organisationen och den strukturen de har, och listade alternativ på hur det skulle kunna se ut istället. Kåren rör sig alltså mot en medvetenhet om dess strukturella problem, och möjligtvis även en förändring av organisationen i riktningen tillitsstyre. En utmaning för detta som de intervjuade kåraktiva dock nämnde är att de heltidsanställda som är de med den största insikten och möjligheten att förändra organisationen också är de med minst tid att göra det, och de byts ofta ut så fort de identifierat problemen till följd av att deras mandatperiod endast är ett år och få personer orkar söka om. En deltagare uttryckte att hen hinner det politiska arbetet eller det organisatoriska arbetet, men aldrig båda. Trots detta flödar dock idéer om hur saker skulle kunna fungera i framtiden, både hos de kåraktiva och representanterna från programföreningar.

6. Samarbete och symbios

Programföreningarnas styrka

Framförallt vill de kåraktiva få närmare kontakt med studenterna, och nyckeln till detta för dem är att upprätta samarbeten med programföreningar för att nyttja deras nära kontakt med

gräsrötterna, antingen genom samarbeten eller genom att inkorporera dem i kåren i form av sektioner (Samhällsvetarkåren 2022a). Det påtalades att kontakt med programföreningar varit vägledande under året och flera representanter från programföreningar uttryckte också att de märkt av en ökad kontakt med kåren. De flesta nämner att de deltagit på möten med kårens heltidare, såsom ordförandenätverket eller arbetsmarknadsnätverket. Samtidigt som kåren uttrycker att de vill samarbeta mer med programföreningarna uttrycker alla representanter för programföreningarna som deltagit att de uppskattat träffarna och önskar ett närmare samarbete med kåren och varandra. Flera programföreningar har dessutom uttryckt intresse av att utbildningsbevaka. Mycket talar alltså för utökade samarbeten. Vilka hinder står då i vägen för att grupperna ska mötas? Detta analyserar jag med hjälp av Putnams teori om socialt kapital.

Programföreningar är mästare på det sammanbindande sociala kapitalet (Putnam 2001:22-23). Deras syfte är att förena och främja gemenskap mellan en relativt snäv grupp människor. Det lyckas de med i hög grad enligt deltagarna. En fråga som ställdes alla deltagare var "vad är det bästa med att vara aktiv i din förening?". De vanligaste svaren är att programföreningen skapar gemenskap, en social mötesplats för likasinnade och möjligheter att anordna roliga evenemang för gruppen. Två personer sa att de träffade alla sina kompisar genom programföreningen.

Putnams tes är att den negativa sidan av det sammanbindande sociala kapitalet är att det kan ge upphov till stark antagonism mot de som står utanför gruppen (Putnam 2001:22-23). Det uttrycktes dock inte explicit av någon deltagare. Särskilt en deltagare poängterar att det absolut inte finns någon tävling programföreningar emellan, men ironiskt nog är det exakt den föreningen som en annan intervjudeltagare på ett skämtsamt sätt pekat ut som deras största konkurrent. Överlag är dock stämningen fredlig. Fyra föreningar, BiL, KuF, Doxa och PiL delar ett kontor på Sociologiska institutionen, vilket enligt tre deltagare leder till starka band och samarbeten mellan dem, såsom en bal, fotbollsturneringar och gemensamma konferenser om organisationsutveckling, alla med prefixet "paradis". Alla andra intervjuade representanter från programföreningar uttrycker att de har mycket lite kontakt med andra föreningar, och alla utom en av dem uttryckte en önskan om att förändra detta.

Ett ge och ta

Det programföreningarna önskar av kåren är tjänster som jag tolkar som kännetecknande av det överbryggande sociala kapitalet, vilket är samarbeten som skapar nätverk mellan människor tvärs över olika sociala skiljelinjer som bidrar till informationsspridning, tillit och ömsesidig hjälp (Putnam 2001:22). Paradisbalen, -konferensen m.m. som fyra föreningar skapade tillsammans kan ses som ett försök att själva upprätta den funktionen. Av de andra ses kåren som ett huvudsakligt sätt att komma i kontakt med andra programföreningar för samarbeten och kunskapsutbyten. Dels observeras det att de heltidsanställda på kåren sitter på en expertis som hade kunnat gynna programföreningarna. En deltagare nämner båda delar:

Jag tror att man hade kunnat dels knyta kontakter med andra föreningar bättre och kanske få mer stöttning i form av styrelsearbete. Det är svårt när man är i en programförening kanske att veta hur styrelsearbetet går till och kåren har den fördelen att de har heltidsarbetande personer som kanske har mer erfarenhet av just det här. Alltså formaliabiten i en förening. Och det tror jag har varit ett bra utbyte att kunna ha workshops eller utbildningar, vilket jag har typ frågat lite om jag inte riktigt vetat om det fanns möjlighet för, så det tror jag hade varit ett väldigt bra utbyte och bara att knyta ihop medlemmar.

Hen vidareutvecklar att ett samarbete hade kunnat gynna båda parter just på det sätt som kåren önskar eftersom programföreningar har närmast kontakt med studenter:

För kåren har ju många medlemmar under sig. Men de är lite utspridda hos föreningarna också för att man måste ju automatiskt vara med i en kår. Så man måste ju ha en kår och då blir det ju att alla [programföreningen]s medlemmar tillhör SAM-kåren. Så då hade man kunnat hjälpa de medlemmarna. Om det nu är så att man oftast har mer kontakt med [programföreningen] än kåren, då kan man ju använda [programföreningen] som ett sätt att binda ihop dem så att man vet att kåren finns där, ifall något händer med CSN eller med ens utbildning och att de kan ta vidare det ärendet och har mer makt i den frågan.

Det som kåren önskar av programföreningarna tror jag stämmer överens med det som uttrycks i citatet. Enligt Putnam skapar centraliserat styre vertikala auktoritets- och beroendeförhållanden och politiken är i de samhällena oftast mer elitistisk. Decentraliserade institutioner med hög tillit och högt medborgardeltagande främjar å andra sidan mer demokratiska, effektiva samhällen (1993:101, 160). Det kåren önskar av programföreningarna

är att de skulle kunna mobilisera studenterna till att delta i kårens olika processer för att höja valdeltagandet och tillsätta studentrepresentanter med nära kontakt med studentgruppen.

Rätten att representera

Att programföreningar blir sektioner är till synes en process som skulle gynna båda parter, också för att några programföreningar redan har försökt utbildningsbevakning på olika sätt. Dessa försök har till största del blockats eftersom kåren med sektionerna har monopol på utbildningsbevakningen. Majoriteten av representanter för programföreningar som jag intervjuat var tydliga med att de vet att utbildningsbevakningen inte är deras uppgift, något de lärt sig till följd av att det diskuterats på kårens ordförandenätverk. Så har dock inte alltid varit fallet, och några programföreningar fortsätter att vara inblandade i tillsättningen av studentrepresentanter genom att vara mellanhänder mellan kåren och studenter. En förening har ett åsiktsprogram på nio sidor som reglerar vad studentrepresentanter som är både medlemmar i föreningen och studentrepresentanter på Samhällsvetarkåren eller Lundaekonomerna får säga (Lupef 2019). Den används enligt dem inte aktivt idag för att de inte vet hur man ska tolka mandatet i relation till kåren, men den står kvar på hemsidan som ett officiellt styrdokument (Lupef 2023).

Enligt en representant från kåren har de återkommande behövt ha samtal med föreningar om vad de olika organisationerna får och inte får göra. Sådana samtal förde även jag i min roll som vice ordförande. Exempelvis 2021 försökte en programförening bilda ett utbildningsutskott för att utbildningsbevakning och det var då jag som berättade för dem att det inte var deras mandat. Detta diskuteras under intervjun med en representant från den föreningen:

Men jag vet ju att [programförening] har alltid haft en dröm eller ett mål av att kunna representera sina studenter och ta upp den, liksom, utbildningsbevakningen. Sen förstod vi att det inte går utan det är kåren som ansvarar för det. Men att försöka... Jag tror det var under de här mötena också som vi försökte då, att vi också skulle värva eller göra det tydligare för våra medlemmar att man kunde via kåren bli studentrepresentant och få det fokuset därigenom. Så att vi blev som en mellanhänder. Och det arbetet gick väl lite trögt.

“Mellanhandssystemet” fungerade inte för dem, men det är något som formaliserats av tre andra föreningar som berättar att studenter i deras utbildningsutskott eller styrelse också är studentrepresentanter på institutionen, ett system som fungerar olika bra olika år eftersom valen till båda poster måste ske vid rätt tidpunkt och samma kandidat måste väljas till rätt poster, vilket enligt en deltagare inte alltid sker. En annan representant uttrycker stark frustration kring att programföreningar inte får utbildningsbevaka när det är de som har bäst insikt i programstudenters problem.

Nöjda sektioner

Sektionerna får det stöd och rätten till att tillsätta studentrepresentanter som många programföreningar uttrycker intresse för. Representanterna för de två verksamma sektioner som finns idag talar också mycket gott om sektionens status överlag, trots att engagemanget i ena sektionen är lågt. En sektionsrepresentant svarar på frågan om fördelar och nackdelar med att vara en sektion:

[Det] är väl framförallt stödet som är en fördel, att man har lite riktlinjer och att man inte behöver sätta någonting [själva]. Så du har alltid dem att luta sig tillbaka mot vilket känns väldigt skönt. [...] Om det skulle ha väldigt stora nackdelar kan jag inte komma på. Det har inte funnits i tankarna. Jag tror inte [att] någon av oss i styrelsen har diskuterat det i de termerna.

Hen uttrycker också att det vore otänkbart för dem att kåren centralt skulle tillsätta deras lokala studentrepresentanter eftersom de omöjligtvis har lika bra insyn i vad som sker på institutionen som studenterna i sektionen som är på plats.

Varför blir då inte fler programföreningar sektioner? En representant för en programförening säger att de under en tid förde samtal med kåren på ämnet men valde att inte ingå ett sådant partnerskap för att de inte ville förlora den familjära stämningen i föreningen som de anser är deras största styrka. Samma oro uttrycks av fyra andra representanter för programföreningar. Rädslan är bland annat att sektionens status skulle kräva att de blev mer byråkratiska, mindre självständiga eller längre ifrån studenterna, antingen till följd av att de skulle behöva bredda föreningens syfte från exempelvis att vara för studenter vid ett visst program till att omfatta en hel institution eller, värst av allt, byta arbetsspråk till engelska. Kårens språkkrav som syftar till att vara mer inkluderande är något som två deltagare uttrycker särskilt mycket aversion

till, med argumentet att det är avskräckande för de medlemmar de vill rekrytera som har svenska som modersmål. Fördelarna med sektionensstatusen som förutspås av deltagare är, utöver att kunna utbildningsbevaka, att de får en upplevd legitimitet och ekonomisk trygghet. Det väger dock inte tyngre än nackdelarna. Som en kårrepresentant uttrycker det: "Vi vill få in fler sektioner i kåren [...] och det har visat sig vara väldigt svårt för att de har väldigt svårt att se 'what's in it for us'".

7. Konkurrens och konflikt

Önskan om förändring

Det är omöjligt att veta vad som kommer att hända med de olika studentorganisationerna i framtiden, men enligt Balandier är makt en föränderlig kraft som ständigt omförhandlas, och det verkar finnas en del olika viljor och idéer i rullning på fakulteten idag (1971:58). Detta analyserar jag med hjälp av Balandiers teori om politisk förändring. Balandiers teori är formad efter hur länder koloniserats, något som spänningar på ett campus i Lund inte med någon rättvisa kan jämföras med (a.a.:173). Mitt material tyder på att alla deltagare utför sitt arbete med de allra bästa intentionerna. Teorin är därmed inte perfekt tillämpbar på alla punkter, och används här endast som ett verktyg för att illustrera några exempel på hur makten upprätthålls och utmanas, mer eller mindre medvetet, mellan organisationerna.

Uttalanden från olika representanter från programföreningar tyder på att de kan delas upp i två grupper, där fyra uttrycker att de upplever att kåren överlag lyckas med sina huvuduppgifter eller uttrycker likgiltighet inför kåren i likhet med Plantans forskning, och fyra uttrycker ett missnöje med kårens arbete (2004:98). Eftersom min ena frågeställning undersöker kårens utmaningar ska fokus framförallt läggas på den andra gruppen. Nedan följer två citat som illustrerar frustrationen som uttrycks:

Det har varit diverse ögonblick där man har varit förbryllad eller insett att 'jaha, det här görs på kårnivå. Jaha, min intuition var att det här var någonting vi gör eller borde göra', och mycket, mycket oenigheter med folk i föreningen [uppstår] när jag säger såhär typ, okej, det heter att kåren gör det här men det gör de inte, för att de är onda eller de har inte insikt nog att klara av att göra det - beroende på mitt humör på dagen - så vi kan göra det, vi kan ta upp det ansvaret.

Deltagaren upplever en så stark frustration över kårens processer att hen är driven till att uttrycka en undran om ifall de är onda. En annan representant uttrycker också att deras styrelse diskuterat kårens problem:

[...] att man kanske känner att kåren hade kunnat göra mer. Det tror jag ändå är någonting som man har diskuterat på styrelsemöten och att man inte vet hur man ska förhålla sig till. Men det är också svårt för kåren om det är väldigt låga engagemangsnivåer där. Hur ska man hantera att vissa programföreningar kanske har mer och fler aktiva medlemmar än kåren har? Men jag tror att mer samtal och dialog hade hjälpt oss här. Vi är alla studenter som jobbar majoriteten ideellt. Man kan inte göra alldeles mycket själv typ.

Representanten säger att det är svårt för dem att förhålla sig till kåren eftersom de både önskar mer av dem (senare förklarar som fler evenemang men även bättre studentrepresentation) och samtidigt har förståelse för att kåren inte kan göra så mycket i det rådande läget. Den andra gruppen uttrycker ett generellt nöje med, eller en likgiltighet inför, kårens arbete. Som beskrivet i förra kapitlet önskar de sig fler samarbeten, men vissa kan också tänka sig att anordna sådana själva.

Förändringens fem steg

Processen för politisk förändring som Balandier kartlägger innehåller fem steg. Min uppfattning är att kåren i viss mån håller i makten på tre sätt och programföreningar utmanar dem på två. Det första av Balandiers steg är *förvanskning av de traditionella politiska enheterna* (1971:173). Kåren delar upp sitt arbete i samma enheter som Samhällsvetenskapliga fakulteten, det vill säga i institutioner, program och kurser (Samhällsvetarkåren 2023d). Programföreningar som deltar i utbildningsbevakning, antingen genom att kringgå kårens processer eller genom "mellanhandsmetoden", utmanar denna uppdelning eftersom de ofta kategoriserar studenter annorlunda, till exempel enligt ett visst program eller utefter grund- eller avancerade studier.

Det andra steget är *förfall genom avpolitisering* (Balandier 1971:173.). När programföreningar försöker utbildningsbevaka hänvisas de till att kåren har monopol på detta, men att de kan agera mellanhand och uppmana sina medlemmar till att söka kårens lediga poster, om sådana finns. Om lediga poster inte finns, och/eller om det inte är dags för

val, blir konsekvensen att de får vänta till nästa valmöte. Den politiska frågan om vem som har rätt att tala för andra blir därmed istället en fråga om schemaläggning av valmöten. En deltagare uttrycker särskilt stor frustration kring kårens förfaranden överlag:

Då är folk så 'hmm, men det ligger nog helt på en annan instans så låt oss inte mucka med den ordningen utan låt oss gå igenom de förfaranden som finns', och då är det oftast en källa till frustration. Eller så kan vi skapa ett nytt förfarande! Vi kan bara göra det!

Det tredje steget är *sönderbrytande av de traditionella systemen för begränsning av makten*. I detta steg förbigås kravet på samtycke från de styrda och de styrande får mindre ansvar inför sina undersåtar (a.a.:174.). Denna punkt är mer eller mindre tillämpbar, beroende på tolkningen. Deltagandet i kårens beslutsfattande organ är så lågt att de beslut som tas ibland är helt oförankrade med studenterna och de ställs inte heller ofta till svars för beslut som tagits. Som ovan beskrivet är också åsiktsprogrammet sällan användbart, så representanter utgår ofta från egna åsikter när de uttalar sig. Dessutom visar Klemenčič att inflytandelogiken utmanar medlemmars inflytande (2012:6). Det kan därför ses som att kåren inte kräver samtycke från studenterna för att ta beslut som kan påverka dem. Med det sagt brukar kåren regelrätta demokratiska processer i sina beslutande organ och alla studenter kan i teorin söka till och delta i dem.

Det fjärde steget är *de båda makt- och auktoritetssystemens oförenlighet* (Balandier 1971:175). Här kan en viss jämförelse göras, men teorin platsar inte helt. Kårens organisation nödvändiggör att studentrepresentanter är valda genom ett årsmöte (eller av styrelsen i fall av fyllnadsval), samt att representanter på institutionsnivå ska kunna tala för alla studenter vid institutionen (Samhällsvetarkåren 2022c). Programföreningarna har egna val och som ovan beskrivet är de inte organiserade enligt samma enheter eller samma scheman för val, vilket försvårar eventuella samarbeten. Det är dock svårt att avgöra ifall systemen är helt oförenliga.

Slutligen sker *avsakraliseringen av makten*, där synen på varifrån makten bör skänkas förändras till följd av de tidigare stegen (Balandier 1971:176). En majoritet av deltagarna från programföreningar uttryckte att trots att de inte formellt utbildningsbevakar har de god kontakt med institutionen eller institutionerna de befinner sig vid och att de ofta samarbetar med lärare och administratörer med stor framgång, i enstaka fall kring utbildningsrelaterade frågor. I mitt eget engagemang har jag också upplevt att kallelser till möten som ska nå studentrepresentanter vid kåren också skickats till programföreningen av anställda på

institutionen. Detta skulle i förlängningen kunna innebära att kårens monopol på studentrepresentation verkar mindre självklart. Det som dock talar emot att detta skulle kunna institutionaliseras är att Samhällsvetarkårens kårstatus är beviljad i enlighet med högskolelagen, vilket är svårt för programföreningar att utmana (SFS 1992:1434).

8. Ett bredare perspektiv

Gräsrötter eller populism?

Politisk fragmentering uppstår enligt Pildes till följd av en upplevd otillräcklighet hos regeringar att styra effektivt, som leder till en befolknings minskade tillit och bortkoppling från politiken, dispersion av makten över fler aktörer, utbredd populism och en ökad risk för implementeringen av odemokratiska processer. Det sker i stora delar av världen, inte minst i Sverige (Pildes 2021).

Denna teori verkar stämma väl överens med den problembild som uttrycks av de som är missnöjda med kåren. Kåren upplevs som krånglig, byråkratisk och ineffektiv och enligt fyra deltagare från programföreningar är deras arbete bristande. Tre deltagare uppger att de inte upplever att de har någon makt att påverka sin utbildning alls, varken genom kåren eller med någon egen agens. Deltagandet i kårens demokratiska processer är lågt och studentengagemanget är decentraliserat i programföreningarnas mindre enheter. Kåren och några programföreningar önskar att makten ska decentraliseras genom att föreningarna blir inblandade i det utbildningsbevakande arbete. Kårens byråkrati upplevs dock som ett hinder, och en representant för en programförening uttrycker en stark önskan om nya, enklare förfaranden.

Putnam menar att decentraliserade strukturer och ett brett och mångfaldigt civilsamhälle stärker tilliten i samhället och stödjer effektivt demokratiskt styre (2001:20, 1993:101). En decentralisering av kårens politiska makt till programföreningarna som inte säkerställer att de nya processer som skapas är demokratiska riskerar dock att falla i den politiska fragmenteringens paradox: att regeringens ineffektiva styre leder till en rörelse som gör dem ännu mindre effektiva (Pildes 2021:156).

9. Sammanfattning och slutsatser

I detta arbete har jag försökt besvara mina frågeställningar genom att prata med representanter för Samhällsvetarkåren och sex stycken programföreningar. Jag har analyserat materialet med hjälp av fem huvudsakliga teorier. Resultaten tyder på vissa tendenser men kan inte anses vara ett entydigt resultat. Särskilt frågan om hur engagemanget i kåren respektive programföreningar ser ut kunde inte besvaras kvantitativt eftersom det oftast inte förs ett register på antalet aktiva studenter. Framtida forskning skulle kunna utforska ämnet vidare och med fördel inkludera andra intressanta aspekter som inte rymdes här, såsom: icke-studentlivsaktiva studenters syn på studentinflytandet, ett historiskt perspektiv på organisationernas utveckling, olika rekryteringsstrategiers påverkan, jämförelser med andra kårer i Lund samt anställda vid universitetets syn på studentinflytandet.

Den största utmaningen för kåren som nämnts är att engagemanget från studenternas håll är för lågt för att det interna maskineriet ska fungera. Det innebär att politiken som förs är illa förankrad med studentgruppen och en enorm arbetsbörda läggs på de heltidsanställda, vilket också gör att grundproblemen inte hinns åtgärdas. Alla deltagare delar en uppfattning om att engagemanget i kåren är lägre än kåren skulle önska medan en majoritet av representanter från programföreningarna rapporterar att de är mycket nöjda med deras egna antal aktiva medlemmar.

Representanter för Samhällsvetarkåren uppfattar organisationen som dålig på att locka studenter. Den interna strukturen upplevs vara snårig och styrdokumentet är detaljstyrande och orealistiska, något jag analyserat med hjälp av teorier om NPM och revisionskultur (Shore 2008 & Bornemark 2020). Styrdokumentet stjälper mer än de hjälper och alla deltagare från kåren önskar omfattande reformer. Det representanterna för programföreningar upplever bekräftar bilden av att det finns en upplevd hög tröskel till engagemang i kåren. Det finns en bild av att det kräver mycket kunskap att utföra arbetet och att det inte verkar särskilt roligt, något som stämmer överens med Klemenčičs teori om studentkårers balans mellan inflytande- och medlemskapslogik (2012).

Hälften av representanterna från programföreningar är nöjda med eller likgiltiga inför hur Samhällsvetarkåren arbetar medan den andra hälften inte anser att kåren lyckas utbildningsbevaka till en tillfredsställande nivå. Vissa programföreningars arbete utmanar kårens monopol på studentinflytandet. Flera har på olika sätt försökt fylla den representativa rollen som de upplevt att kåren inte lyckats med. Vissa har fått tillsägningar av kåren och då

upphört med utbildningsbevakningen, andra har arbetat för att vara mellanhänder som uppmuntrar medlemmar till att följa det korrekta valförfarandet och sitta på dubbla stolar på kåren och på föreningen. Ytterligare en grupp fortsätter i begränsad utsträckning ha kontakt med institutionerna de befinner sig på och hantera utbildningsrelaterade frågor trots att de formellt inte har det mandatet. Detta har jag försökt analysera med Balandiers teori om politisk förändring (1971). Den var dock inte perfekt tillämpbar på flera punkter. Alla efterfrågar fler och större samarbeten med alla andra organisationer, något jag analyserat med hjälp av begreppen sammanbindande och överbryggande socialt kapital (Putnam 2001).

Lösningarna som påtalas för kåren är många. För att underlätta arbetet med styrdokumentet föreslås framförallt att de förkortas och förenklas för att bli mer realistiska, mindre detaljstyrande och mer relevanta för det dagliga arbetet. Många anser att olika typer av samarbeten med programföreningarna skulle öka representativiteten och hålla studentrepresentanter till svars för det arbetet de gjort, men nästan alla alternativ kräver en stor förändring av kårens struktur. Kåren vill att programföreningarna ska bli sektioner, men detta är i dagsläget inte ett lockande alternativ för dem på grund av arbetsbördan och reglerna de skulle behöva anpassa sig till.

Situationen speglar det bredare samhällets politiska mönster på flera sätt. För det första verkar lågt studentdelagande i utbildningspolitik vara ett problem som funnits länge i stora delar av Europa (Bergan 2004). För det andra lider kåren av NPM och revisionskulturens nackdelar som bidragit till de ovan beskrivna problemen. Det låga engagemanget i kåren samt åsikterna om hur makten bör omfördelas kan även liknas vid politisk fragmentering. Risken är att frustrationen med kårens byråkrati orsakar att decentraliseringen av makten som önskas sker på ett odemokratiskt vis som skapar ännu mer odemokratiska processer i framtiden. Denna risk är särskilt hög eftersom vissa kåraktiva inte upplever att de har tid att utföra det organisatoriska arbetet ordentligt. Om kåren vill ha nytta av programföreningarna måste de alltså ta tiden att göra det mer lockande och flexibelt för dem, utan att för den delen tänja på grundläggande demokratiska principer.

Bibliografi

- Balandier, G. (1971). *Politisk antropologi*. Aldus/Bonnier.
- Bringselius, L. (2019). *Kultur och värdegrundsarbete ur ett tillitsperspektiv*. Retrieved from Stockholm.
- Börzel, T.A. 1998. *Organizing Babylon: On the different conceptions of policy networks*. Public Administration 76, no. 2: 253-73.
- Cobban, A. B. (1971). *Medieval student power*. Past & Present, (53), 28-66.
- Davies, C. A. (2008). *Reflexive ethnography: A guide to researching selves and others*. Routledge.
- Fields, A.B. 1970. *Student politics in France: A study of the Union Nationale des Etudiants de France*. New York: Basic Books.
- Foucault, Michel (1977) *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Harmondsworth: Penguin.
- Gevers, L., and L. Vos. 2004. *Student movements. I A history of the university in Europe*. Vol. 3, Universities in the nineteenth and early twentieth centuries. W. Rüegg (Red.) 269-362. Cambridge: Cambridge University Press.
- Granovetter, M. S. (1973). *The strength of weak ties*. American journal of sociology, 78(6), 1360-1380.
- Haskins, C.H. 1923. *The rise of universities*. New York: Henry Holt and co.
- Klemenčič, M. (2012). *Student representation in Western Europe: Introduction to the special issue*. European Journal of Higher Education, 2(1), 2-19.
- Klemenčič, M. (2014). *Student power in a global perspective and contemporary trends in student organising*. Studies in Higher Education, 39(3), 396-411.
- Klemenčič, M. (under utgivning). *Theory of Student Impact on Higher Education*. J. Conner et al (Red.), *Bloomsbury International Handbook on Student Voice in Higher Education*. Bloomsbury Publishing.
- Larsson, M. (2022). *Facklig anslutning år 2022*. Landsorganisationen i Sverige, Enheten för samhällspolitik. Hämtad 7 mars, 2023, från https://www.lo.se/start/lo_fakta/facklig_anslutning_ar_2022
- Lipset, S.M., and P.G. Altbach, ed. 1969. *Students in revolt*. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Lunds universitet (10 februari 2023). *Nationer, kårer och Akademiska föreningen*. Hämtad 10 maj, 2023, från <https://www.lu.se/studera/livet-som-student/studentliv-engagera-dig/nationer-karer-och-akademiska-foreningen>
- Lupef. (2019). *Åsiktsprogram*. Hämtad 5 maj, 2023, från <https://lupef.se/wp-content/uploads/2019/10/%C3%85siktsprogram.pdf>
- Persson, A. (2003). *Student participation in the governance of higher education in Europe*. Steering Committee on Higher Education and Research. Strasbourg: Council of Europe.
- Pildes, R. H. (2021). *The age of political fragmentation*. Journal of Democracy, 32(4), 146-159.
- Plantan F. (2004). *The university as a site of citizenship*. Bergan, S (Red.). *The University as Res Publica: Higher education governance, student participation and the university as a site of citizenship* (s.83-129)(Vol. 1). Council of Europe.
- Prop.2008/09:154. *Frihet och inflytande - kårobligatoriets avskaffande*. Riksdagen.
- Putnam, R. D., Leonardi, R., & Nanetti, R. (1993). *Making democracy work. civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (2023a). *Genusvetenskapliga institutionen*. Hämtad 11 april, 2023, från <https://samvetet.org/utbildning/genus/>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (2023b). *Utbildning*. Hämtad 18 april, 2023, från <https://samvetet.org/utbildning/>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (2023c). *Heltidare*. Hämtad 22 Maj, 2023, från <https://samvetet.org/organisation/heltidare/>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (2023d). *Om Samhällsvetarkåren*. Hämtad 22 Maj, 2023, från <https://samvetet.org/om/>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (2023e). *Sektioner*. Hämtad 22 Maj, 2023, från <https://samvetet.org/om/sektioner/>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2022a). *The Social Sciences Student Union's Strategic Plan 2022–2025*. Hämtad 3 maj, 2023, från <https://media.samvetet.org/2022/06/Strategic-Plan-2022-2025.pdf>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2022b). *The Social Sciences Student Union's Budget 2022/2023*. Hämtad 19 april, 2023, från https://docs.google.com/spreadsheets/d/17w7RQYIUUV2R4h5xz_KCmtPAEX_34KtF3KyK2zAyEdNU/edit#gid=2125710744

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2022c). *Stadga*. Hämtad 12 maj, 2023, från <https://media.samvetet.org/2022/06/Stadga-2022-05-14.pdf>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2022d). *Reglemente*. Hämtad 5 maj, 2023, från <https://media.samvetet.org/2022/06/Reglemente-2022-05-14.pdf>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2022e). *Protocol Representative Assembly (RA) of the Social Sciences Student Union at Lund University, spring meeting*. Hämtad 12 maj, 2023, från <https://drive.google.com/drive/folders/1r7teuv7vfHoVHXtnYqcGCI4qmrcQ5iz5>

Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. (2019). *Åsiktsprogram/Opinion Program*. Hämtad 8 maj, 2023, från <https://media.samvetet.org/2021/06/asiktsprogram-2019-12-07.pdf>

Schmitter, P. C., & Streeck, W. (1999). *The organization of business interests: Studying the associative action of business in advanced industrial societies* (No. 99/1). MPIfG discussion paper

SFS 1992:1434. *Högskolelag*. Riksdagen.

Shore, C. (2008). *Audit culture and illiberal governance: Universities and the politics of accountability*. *Anthropological theory*, 8(3), 278-298.

Sociologiska institutionen (2023). *Hitta hit*. Hämtad 3 maj, 2023, från <https://www.soc.lu.se/kontakt/hitta-hit>

Statistikmyndigheten (6 juni 2018). *Allt färre är medlemmar i politiska partier*. SCB. Hämtad 10 mars, 2023, från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/allt-farre-ar-medlemmar-i-politiska-partier/>

Studentlund (2023). *STYRDOKUMENT OCH PROTOKOLL*. Lupef. Hämtad 17 maj, 2023, från <https://lupef.se/om-oss/dokument/>

Studentlund (2023). *Vad är Studentlund?* Hämtad 29 april, 2023, från https://www.studentlund.se/medlemskap/?_gl=1*_50rat1*_up*MQ..*_ga*MTE0OTA3NDk3LjE2ODI1OTcyNzY.*_ga_JCCBLBJX6G*MTY4MjU5NzI3NS4xLjAuMTY4MjU5NzI3NS4wLjAuMA

Terminräkningsföreningen (2022). *Statistik över antal medlemmar*. Hämtad 7 april, 2023, från https://trf.lu.se/sv/statistik-over-medlemmar?fbclid=IwAR0ukQzBRmzUmv_jiZ6YW9ZhuLIpP42gav_VxaNGz7w5FWiSBYe9rujqJOk